WIADOMOŚCI ENTOMOLOGICZNE
ENTOMOLOGICAL NEWS (POLAND)
www.sparrow.up.poznan.pl/pte/we/index.html
© Polskie Towarzystwo Entomologiczne

ISSN (online) 2544-7882
Vol. 43; online 13N: 27–28
DOI: 10.5281/zenodo.11257348
Poznań: 27 maja 2024

NOTATKA / NOTE

Nowe stanowisko pokątnika złowieszczka, *Blaps mortisaga* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Tenebrionidae) w południowo-zachodniej Polsce

New record of the churchyard beetle, *Blaps mortisaga* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Tenebrionidae) from south-western Poland

Karolina DOBROWOLSKA-MARTINI[1], Marcin KADEJ[2]

[1] Karkonoski Park Narodowy, ul. Cieplicka 196, 58-570 Jelenia Góra, e-mail: karolina.martini@kpnmab.pl

[2] Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych, Zakład Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców, ul. Przybyszewskiego 65, 51-148 Wrocław, e-mail: marcin.kadej@uwr.edu.pl, ORCID: 0000-0001-5983-0402

ABSTRACT: A new record of *Blaps mortisaga* (L.) (Coleoptera: Tenebrionidae) from south-western Poland, Jelenia Góra-Sobieszów, is presented. The locality described in this note represents the second modern record of this beetle in Lower Silesia.

KEY WORDS: darkling beetles, Karkonosze National Park, Poland.

W okresie od września 2022 r. do listopada 2023 r. w budynku „Wielkiej Stajni" w kompleksie Centrum Przyrodniczo-Edukacyjnego Karkonoskiego Parku Narodowego w Jeleniej Górze-Sobieszowie [UTM: WS43; 50.846481 N / 15.641107 E] pierwsza autorka notatki zaobserwowała osobniki dorosłe pokątnika złowieszczka: 30 IX 2022, 1 ex., na ścianie korytarza na parterze budynku; 4 X 2022, 4 exx. (w tym 2 martwe osobniki, prawdopodobnie zadeptane w czasie prac remontowych), na klatce schodowej łączącej parter z pierwszym piętrem; 10 IV 2022, 1 ex. (ryc. 1); 18 X 2022, 1 ex. (ryc. 2); 18 XI 2022, 1 ex.; 29 IV 2023, 2 exx.; 8 XI 2023, 1 ex. (szczątki – odwłok i pokrywy).

Powyższe stwierdzenia pokątnika złowieszczka dotyczą budynku tzw. „Wielkiej Stajni" – obiektu gospodarczego w zabytkowym osiemnastowiecznym zespole pałacowo-folwarcznym w Jeleniej Górze –Sobieszowie. W kompleksie tym mieścił się niegdyś zarząd majątku rodu SCHAFFGOTSCHÓW. Historycznie „Wielka Stajnia" służyła jako miejsce hodowli koni (do 2004 r.), dodatkowo w różnych częściach budynku hodowano krowy i świnie, a także składowano siano. Po II Wojnie Światowej do 2013 r. kompleks wykorzystywano jako siedzibę kolejnych szkół rolniczych. Obecnym właścicielem i zarządcą budynków jest Karkonoski Park Narodowy.

Ryc. 1-2. Pokątnik złowieszczek *Blaps mortisaga* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Tenebrionidae) w budynku „Wielkiej Stajni" w Jeleniej Górze-Sobieszowie: 1) osobnik zaobserwowany 10 kwietnia 2022 r.; 2) osobnik zaobserwowany 18 października 2022 r. (fot. K. DOBROWOLSKA-MARTINI).

Fig. 1-2. Churchyard beetle *Blaps mortisaga* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Tenebrionidae) in the "Wielka Stajnia" building in Jelenia Góra-Sobieszów: 1) an individual observed on April 10, 2022, 2) an individual observed on October 18, 2022 (photo K. DOBROWOLSKA-MARTINI).

Pokątnik złowieszczek jest gatunkiem synantropijnym wykazywanym w budynkach mieszkalnych (w szczególności nieogrzewanych piwnicach) oraz zabudowaniach gospodarczych (KONWERSKI 2004; RUTA 2005; IWAN i in. 2010; KADEJ i in. 2020). Siedlisko tego owada stanowią miejsca stosunkowo wilgotne, charakteryzujące się względnie niskimi, ale stałymi temperaturami oraz obecnością materii organicznej (KOWALCZYK i WATAŁA 1988; SZEPTYCKI 1990).

Ten stosunkowo duży czarnuchowaty (dł. ciała ok. 30 mm) w Polsce nie jest objęty ochroną. Chrząszcz ten jest jednak ujęty na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce" (PAWŁOWSKI i in. 2002) i w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt" (KONWERSKI 2004) z wysoką kategorią zagrożenia EN (z ang. endangered – gatunek silnie zagrożony wyginięciem). Mimo sporych rozmiarów ciała, gatunek ten znany jest z nielicznych stanowisk, w miarę równomiernie rozmieszczonych na terytorium Polski. Dotychczas wykazywany był między innymi z Pojezierza Mazurskiego (GAWROŃSKI i OLEKSA 2007); Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (BURAKOWSKI i in. 1987; RUTA 2005, 2007; IWAN i in. 2010; BUNALSKI i in. 2011; GAWROŃSKI i OLEKSA 2007; IWAN i in. 2010; MARCZAK i in. 2010; BUNALSKI i in. 2011; KADEJ i in. 2020); Górnego Śląska (BURAKOWSKI i in. 1987; IWAN i in. 2010; KADEJ i in. 2020); Wyżyny Małopolskiej (KOWALCZYK i WATAŁA 1998; RUTA 2005; IWAN i in. 2010; KADEJ i in. 2020) oraz Beskidu Zachodniego (BURAKOWSKI i in. 1987; IWAN i in. 2010; KADEJ i in. 2020). Opisywane powyżej stanowisko *Blaps mortisaga* jest drugim współczesnym stanowiskiem tego chrząszcza na Dolnym Śląsku. Wcześniej z tego województwa wykazywany był jedynie przez GERHARDTA (1910) z Kaczorowa [WS64] koło Jawora oraz KADEJA i in. (2020) z Siekierzyc [WS85] – wsi położonej na terenie gminy Mściwój w powiecie jaworskim.

PIŚMIENNICTWO

BUNALSKI M., KONWERSKI SZ., PRZEWOŹNY M., RUTA R. 2011. Nowe dane o rozmieszczeniu chrząszczy z rodziny czarnuchowatych (Coleoptera: Tenebrionidae) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej. Część 3: Tenebrioninae. Wiadomości Entomologiczne, **30** (4): 211-222.

BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987. Chrząszcze – Coleoptera. Cucujoidea, część 3. Katalog fauny Polski. PWN, Warszawa, 23, **14**: 1-309.

GAWROŃSKI R., OLEKSA A. 2007. Nowe stanowiska rzadkich i zagrożonych chrząszczy (Coleoptera) z północnej Polski. Wiadomości Entomologiczne, **26** (1): 5-14.

GERHARDT J. 1910. Verzeichnis der Käfer Schlesiens preussischen und österreichischen Anteils geordnet nach dem Catalogus Coleopterorum Europae vom Jahre 1906. Julius Springer, Berlin. 431 ss.

IWAN D., KUBISZ D., MAZUR M.A. 2010. The occurrence of Tenebrionidae (Coleoptera) in Poland based on the largest national museum collections. Fragmenta Faunistica, **53**: 1-95.

KADEJ M., DONIEC J., SMOLIS A., KUKLA M., SZOŁTYS H., DOBOSZ R. 2020. Nowe stanowiska pokątnika złowieszczka *Blaps mortisaga* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Tenebrionidae, Tenebrioninae, Blaptini) w Polsce. Acta Entomologica Silesiana, **28** (online 006): 1-5.

KONWERSKI SZ. 2004. (EN) *Blaps mortisaga* (LINNAEUS, 1758), pokątnik złowieszczek, churchyard beetle; Ordo: Coleoptera / Chrząszcze, Familia: Tenebrionidae / czarnuchowate. (ss. 136-137) [W:] Z. GŁOWACIŃSKI, J. NOWACKI. (red.): Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. IOP PAN – AR im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań.

KOWALCZYK J.K., WATAŁA C. 1988. Interesujące chrząszcze (Insecta, Coleoptera) na Wyżynie Łódzkiej. Przegląd Zoologiczny, **32**: 543-546.

MARCZAK D., LASECKI R., MROCZYŃSKI R. 2010. Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy z rodziny czarnuchowatych (Coleoptera: Tenebrionidae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **29** (4): 273-282.

PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera chrząszcze. (ss. 88-110) [W:] Z. GŁOWACIŃSKI (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. IOP PAN Kraków.

RUTA R. 2005. Nowe stanowisko pokątnika złowieszczka *Blaps mortisaga* (L.) (Coleoptera: Tenebrionidae) w dolinie Noteci oraz uwagi o występowaniu, biologii, ekologii i zagrożeniu pokątników. Wiadomości Entomologiczne, **24** (1): 33-42.

RUTA R. 2007. Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) kserotermicznych wzgórz Byszewickich w Dolinie Noteci. Nowy Pamiętnik Fizjograficzny, **5**: 49-107.

SZEPTYCKI A. 1990. Owady bezskrzydłe (Apterygota) Ojcowskiego Parku Narodowego. Prądnik. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Wł. Szafera, **1**: 53-57.

Wpłynęło: 11 stycznia 2024
Zaakceptowano: 22 maja 2024